

N:o 25.

Ank. till Riksd. kansli den 9 mars 1894, kl. 2 e. m.

Utlåtande, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om utarbetande och framläggande af förslag till vissa ändringar i 3 kap. ärfdabalken.

Istadarätten, — hvarmed förstås rättighet att i stället för en af liden, från hvilken man härstammar, taga arf jemte dem, med hvilka den döde skulle ärft, om han lefvat, — upphörde enligt 1734 års lag vid arftägt emellan sidoarfvingar med syskons barn. Genom förordningen den 19 maj 1845 utsträcktes emellertid denna rätt till syskons afkomlingar utan inskränkning till något visst led.

Uti en inom Andra Kammaren väckt, till lagutskottets behandling hänvisad motion, n:o 22, hemställer herr *J. Eliasson* om en ytterligare utvidgning af istadarätten, i det han föreslår, att Riksdagen måtte besluta att i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, att Kongl. Maj:t ville låta utarbeta och för Riksdagen framlägga »förslag till sådana ändringar af 3 kap. ärfdabalken, hvarigenom barn och afkomlingar, i hvilka fall som helst, tillerkännas samma arfsrätt, som föräldrar eller förfäder haft, om de lefvat, äfvensom ock att detta kapitel i öfrigt och såsom en följd af det nyssnämnda undergår den omarbetning, hvilken, för tydlighets vinnande, blifver af nöden».

Till stöd för den föreslagna ändringen anför motionären hufvudsakligen följande:

Uti 2 § af 3 kap. och i fråga om de fall, då en af föräldrarne är död och syskon eller afkomlingar af dem finnas, stadgas, att de senare äro arfsberättigade jemte den af föräldrarne som lefver. Barns och afkomlingars arfsrätt är, efter 3 § af sistnämnda kapitel, äfven gällande i deruti omförmälda fall. Den grundsats, som angifves i slutet af 1 kap., hvilket ju kan räknas såsom grundläggande, då dess öfverskrift är om arf i gemen, liksom i 2 kap. om bröstarf, att barn och deras afkomlingar hafva samma rätt till arf som deras föräldrar, der de senare aflidit förut, är således i omnämnda bestämmelse angående sidoarf iakttagen.

Men när det blir fråga om sidoarf, som efter 5 § skall gå till den dödes föräldrars syskon, är denna grundsats öfvergifven. Barn och afkomlingar få i sådana fall icke njuta den rätt som deras föräldrar eller förfäder haft om de lefvat. Samma förhållande, som nu nämnts, gäller äfven vid arftagande efter fjermare släktingar.

Uti såväl sist omnämnda 5 § som äfven §§ 6, 7, 8 och 9 åsyftas det möjligast minsta antal af arftagare. Dess stadganden förutsätta ock, att bakarfvingar gå framför sidoarfvingars afkomlingar. Men uti § 10 förekommer i motsats härmed en föreskrift om fjermare arfvingar än de i §§ 5—9 omnämnda, hvilken säger: Äro både bakarfvinge och sidoarfvinge i lika led, gånge sidoarfvinge till och bakarfvinge ifrån. Detta vill jag kalla inkonsekvent. En del af bestämmelserna i senare delen af 3 kap. synes mig dessutom vara svårförstådd, och detta förhållande har efter min uppfattning gifvit anledning till olika tolkning, synnerligen af dem, som äro i saknad af juridisk bildning, jemte deraf uppkomna rättegångar. För mig — som, i likhet med en aktningssvärd författare, hyllar den åsigten, det till en rätt lagstiftning hör att inse och pröfva hvad för det allmännas bästa bör göras eller låtas, att afpassa sådant efter naturlig billighet och rättvisa, att så jemka författningarne, att verkställigheten deraf blir, såvidt ske kan, helsosam, tillräcklig och ofelbar, samt att vid lagens författande söka träffa den kortaste tydlighet och bestämdhet, så att meningen ligger öppen och är påtaglig — är således en stor del af 3 kap. icke tillfredsställande.

Det skall invändas emot mig, att lagens bestämmelser om sidoarf äro urgamla och häfdvunna. På samma gång som jag i viss mån erkänner denna anmärknings befogenhet, vill jag likväl bemöta den med anförandet af det faktum, att då 1734 års lag, liksom förut gällande lagar, innehålla, att endast syskons barn äro med den af den dödes

föräldrar som lefver samarfva, så stadgar 1845 års förordning afkomlingar i stället för barn. Derigenom har det i detta fall efter mitt förmenande till en del erkänts den grundtanke, som jag vill förfäktas, och hvilken jag anser vara förenlig såväl med naturlig billighet och rättvisa som ock andra lagstadganden angående arf, att barn och deras afkomlingar ega samma rätt som deras föräldrar eller förfäder, i hvilka fall som helst.

Om samhället kan ega någon förmån af att arfsrätt efter fjermare släktingar tillkommer ett fåtal, är tveifvelaktigt. Det framkallar hat och afund, om icke mer, att t. ex. arflåtarens föräldrars efterlevande syskon taga hela arfvet, och förut afidne föräldrasyskons barn bli utan; att kusiner få ärfva, men icke förut afidne kusiners afkomlingar. Tvärt emot tror jag, att om fjermare släktings qvarlåtenskap delas i smådelar, så väcker det belåtenhet hos flere. Min öfvertygelse är, att nu gällande bestämmelser angående sidoarf verka ett missnöje med lagarne, hvilket i mer än detta fall och i vår tid tyckes öka sig. En utsträckning af den så kallade istadarätten, en förändring och på samma gång ett förtydligande i åtskilliga delar af 3 kapitlets bestämmelser synas mig af dessa och andra omständigheter vara af behovet påkallade.

I likhet med hvad utskottet yttrade vid ett föregående tillfälle, då en motion i liknande syfte förevar till behandling, synes det utskottet vara klart, att i fråga om arfslagarne, hvilka mindre än de flesta andra grenar af lagstiftningen äro beroende af landets och folkets fortgående utveckling, någon rubbning i allmänhet ej bör ega rum, med mindre viktiga skäl dertill föranleda; likasom utskottet icke kan finna, att någon inkonsequens vidlåder ifrågavarande stadganden. Inkonsequens i lagstiftningen eger nemligen rum endast så vidt ett stadgande strider mot den grundsats, hvarifrån lagstiftaren utgått, men sådant är icke förhållandet här. Af det i gällande lag följda arfssystem framgår oförtydbart, att man velat utstaka och bestämma arfsrätten efter presumptionen af det närmare förhållande, som egt rum emellan den afidne och den, åt hvilken hans egendom skall öfvergå; och utan tveifvel har lagstiftaren i detta afseende träffat det rätta, då han gifvit istadarätten den begränsning, som lagen nu innehåller.

Utgående från berörda princip har lagstiftaren bestämt arfsföljden efter det släktled, hvori arfvingarna stå till den döde, med iakttagande

deraf att sidoarfvinge går framför bakarfvinge och att istadarätt eger rum endast till förmån för den dödes afkomlingar, hans syskon och deras afkomlingar, emellan hvilka och den döde ett innerligare samband måste antagas vara för handen. Att nu utsträcka förutsättningen af ett sådant innerligare släktskapsband torde sakna stöd i den allmänna meningen.

För öfrigt bör bemärkas, att det enligt förordningen den 21 december 1857 är en hvar obetaget att, oberoende af ifrågavarande lagbud, medelst testamente förordna om sin egendom så som honom bäst synes.

På grund af det anförda får utskottet hemställa,

att motionen icke må till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 9 mars 1894.

På lagutskottets vägnar:

L. ANNERSTEDT.

Herr *Näslund* har begärt få här antecknadt, att han icke deltagit i ärendets behandling inom utskottet.
